

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2014 թվականի հունիսի 21-ին

ՄԱՆԴԱՍԹԵՐՔԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 2. Օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները

1. Սույն օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացություններն են՝

1) **լիազոր մարմին**՝ սննդամթերքի և կերի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի բնագավառներում վերահսկողություն և օրենքով սահմանված այլ գործառույթներ իրականացնող՝ Սննդամթերքի անվտանգության տեսչական մարմինը.

2) **պետական վերահսկողություն**՝ վերահսկող լիազոր մարմնի կողմից իրականացվող միջոցառում (գործողություն) կամ միջոցառումների (գործողությունների) համալիր, որը նպատակաուղղված է սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, ինչպես նաև պետտիցիդների և ագրոքիմիկատների, սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության, բուսասանիտարիայի ոլորտները կարգավորող Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխանության ապահովմանը.

3) **սահմանային պետական վերահսկողություն**՝ վերահսկող լիազոր մարմնի կողմից, [հսկ](#) Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանի [անցման կետերում մաքսային մարմինների կողմից, ԹՎ](#) իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց, անհատ ձեռնարկատերերի կողմից ներմուծվող և արտահանվող (վերաարտահանվող) սննդամթերքի, Կառավարության հաստատած ցանկով սահմանված սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի և սննդային ու կենսաբանական ակտիվ հավելումների, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին (արտահանման և վերաարտահանման դեպքերում՝ նաև ներմուծման երկրի սահմանած պահանջներին) համապատասխանությունը պարզելու և Հայաստանի Հանրապետության

օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում և կարգով դրանց ներմուծմանը, արտահանմանը և տարանցիկ փոխադրմանն ուղղված վերահսկողական միջոցառումների համալիր, իսկ անհամապատասխանության դեպքում՝ կանխելուն ուղղված վերահսկողական միջոցառումների համալիր: -

3.1) սահմանային պետական վերահսկողությունը պետական սահմանի անցման կետերում՝ պետական սահմանի անցման կետերում սույն օրենքով նախատեսված սահմանային պետական վերահսկողության գործառույթներ, որոնք իրականացվում են բացառապես փաստաթղթային ուսումնասիրության, փաստաթղթային ստուգման, բեռների նույնականացման միջոցով: Սահմանային պետական վերահսկողությունը պետական սահմանի անցման կետերում իրականացնում են մարսային մարմինները.

4) **ստուգում՝** «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով և դեպքերում վերահսկող լիազոր մարմնի կողմից իրականացվող գործընթաց.

5) **դիտարկում՝** սույն օրենքի 8-րդ հոդվածով սահմանված կարգով՝ սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, սննդային և կենսաբանական ակտիվ հավելումների մակնշմանը և պիտանիության ժամկետին, կենդանական ծագման մթերքի պահման պայմաններին, ինչպես նաև պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների բաղադրությանն ու մակնշմանը ներկայացվող պահանջներին համապատասխանության ապահովման նպատակով իրականացվող գործողությունների համալիր.

6) **վտանգի վերլուծության և հսկման կրիտիկական կետերի (ՎՎՀԿԿ) համակարգի աուդիտ (այսուհետև՝ աուդիտ)**՝ պարբերաբար իրականացվող հսկողական միջոցառումներ, որոնք նպատակաուղղված են սննդամթերքի արտադրությունում ներդրված ՎՎՀԿԿ համակարգի պլանավորած գործողությունների և դրանց արդյունքների համապատասխանությունը, ինչպես նաև սննդի շղթայի օպերատորի պլանավորված միջոցառումների նպատակահարմարությունը և արդյունավետությունը գնահատելուն.

7) **բուսասանիտարական մշտադիտարկում (մոնիթորինգ)**՝ սույն օրենքի 11-րդ հոդվածով սահմանված կարգով՝ բույսերի, բուսական արտադրանքի և կարգավորվող առարկաների բուսասանիտարական զննում և (կամ) բուսասանիտարական

փորձաքննություն՝ վնասակար օրգանիզմների առկայությունը կամ բացակայությունը որոշելու նպատակով.

8) **պետական վերահսկողություն իրականացնող անձ (տեսուչ)**՝ սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության, բուսասանիտարիայի ոլորտները կարգավորող Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջների պահպանման և կատարման նկատմամբ օրենքով սահմանված կարգով վերահսկողություն իրականացնելու լիազորություն ունեցող պաշտոնատար անձ.

9) **տնտեսավարող սուբյեկտ**՝ անհատ ձեռնարկատեր կամ իրավաբանական անձ, որն իրականացնում է սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, ինչպես նաև պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների ներմուծման, արտահանման, վերաարտահանման, արտադրության և շրջանառության փուլերի հետ կապված գործունեություն.

10) **տարանցիկ փոխադրվող ապրանք**՝ ապրանք, որը մաքսային հսկողության ներքո փոխադրվում է Հայաստանի Հանրապետության մաքսային տարածքով մուտքի մաքսային մարմնից ելքի մաքսային մարմին՝ ենթարկվելով մի շարք ընթացակարգերի, որոնք ապահովում են դրա ամբողջական, առանձնացված և փաթեթավորված պահպանությունը.

11) **վերաարտահանվող ապրանք**՝ ապրանք, որը ներմուծվող երկրից հետագայում արտահանվում է: Ապրանքը կարող է պահպանվել, բաժանվել մասերի, խառնվել այլ ապրանքների հետ կամ վերափաթեթավորվել.

12) **նմուշառում**՝ սննդամթերքից, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերից կամ այլ նյութերից (ներառյալ՝ միջավայրից) նմուշներ վերցնելը՝ հետազոտության միջոցով սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի անվտանգությանը, մակնշմանը, փաթեթավորմանը և որակին ներկայացվող պահանջներին համապատասխանությունը պարզելու համար.

13) **արտահանման կամ վերաարտահանման բուսասանիտարական հավաստագիր**՝ հավաստագիր, որը տրվում է բուսասանիտարական ստուգման արդյունքների հիման վրա և հավաստում է բուսասանիտարական հսկման ենթակա

ապրանքների համապատասխանությունը ներմուծող երկրի արտահանման և վերաարտահանման համար սահմանված բուսասանիտարական կանոնների պահանջներին.

14) **կասեցում**՝ գործընթաց, որի միջոցով սահմանափակվում է սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի արտադրությունը, վերամշակումը, շուկայահանումը.

15) **ռիսկ**՝ մարդու կյանքին և առողջությանը սպառնացող վտանգի առաջացման հավանականությունը և այդ վտանգի ազդեցության աստիճանը.

16) **ռիսկի վերլուծություն**՝ ռիսկի գնահատման, ռիսկի կառավարման և ռիսկի մասին տեղեկատվության փոխանակման երեք առանձին փոխկապակցված փուլերից կազմված գործընթաց.

17) **ռիսկի գնահատում**՝ գիտական կազմակերպությունների (կենտրոնների) կողմից իրականացվող գիտականորեն հիմնավորված գործընթաց, որը կազմված է վտանգի աղբյուրի նույնականացման, վտանգի աղբյուրի բնութագրման, վտանգին ենթակա լինելու կամ վտանգի հանդեպ անպաշտպանվածության աստիճանի գնահատման և ռիսկի բնութագրման փուլերից.

18) **ռիսկի կառավարում**՝ ռիսկի գնահատումից տարբերվող գործընթաց, որով շահագրգիռ կողմերի հետ խորհրդակցությունների անցկացման միջոցով լիազոր մարմնի կողմից քննության են առնվում ռիսկի կառավարմանն ուղղված քաղաքականության հնարավոր միջոցները, դիտարկվում են ռիսկի գնահատման արդյունքները և այլ հիմնավոր գործոններ, և անհրաժեշտության դեպքում ընտրվում և կիրառվում են ռիսկի կանխմանը, վերացմանը կամ նվազեցմանն ուղղված համապատասխան գործողություններ, այդ թվում՝ վերահսկողության միջոցառումներ.

19) **ռիսկի հաղորդակցություն**՝ ռիսկի վերլուծության գործընթացում ռիսկը գնահատողների, ռիսկը կառավարողների, սպառողների, սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում գործառնություններ իրականացնող ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, գիտական (ակադեմիական) շրջանակների ներկայացուցիչների և շահագրգիռ այլ կողմերի միջև վտանգի, ռիսկի, ռիսկին առնչվող գործոնների և ռիսկի վերաբերյալ ընկալումների մասին տեղեկությունների և

կարծիքների փոխանակում, ներառյալ՝ ռիսկի գնահատման արդյունքների և ռիսկի կառավարման առնչությամբ ընդունված որոշումների վերաբերյալ բացատրությունները.

20) անվտանգությունը

հիմնավորող

ուղեկցող

Վիաստաթուղթ՝ անասնաբուժասանիտարական հաշվառված ձևաթղթեր (վկայական, տեղեկանք, սերտիֆիկատ), բուսասանիտարական հավաստագիր, առողջության սերտիֆիկատ, որակի և անվտանգության կառավարման համակարգի սերտիֆիկատ, համապատասխանության հայտարարագիր, փորձարկման լաբորատորիայի արձանագրություն.

21) սանիտարահիգիենիկ

հետազոտություն

(փորձարկում)՝ Հայաստանի

Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հավատարմագրված և Կառավարության նշանակած լաբորատորիաներում վերահսկողության ենթակա սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի սանիտարահամաճարակային և հիգիենիկ գնահատում (փորձաքննություն)՝ մեկ կամ մի քանի բնութագրերի քանակական կամ որակական որոշմամբ:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված ծառայության մատուցումը ներառում է լիազոր մարմնի կողմից՝

1) Կառավարության որոշմամբ սահմանված ապրանքների պետական գրանցումը և ռեեստրի վարումը.

2) Հայաստանի Հանրապետության մաքսային տարածք ներմուծվող սննդամթերք, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութեր արտադրողների և մատակարարների ռեեստրի վարումը.

3) Հայաստանի Հանրապետությունից Եվրասիական տնտեսական միության անդամ մյուս պետություն փոխադրվող, Հայաստանի Հանրապետության տարածք ներմուծվող անասնաբուժական վերահսկման (հսկողության) ենթակա ապրանքների արտադրություն, վերամշակում և (կամ) պահպանում իրականացնող կազմակերպությունների և անձանց ռեեստրների վարումը.

4) Հայաստանի Հանրապետությունում սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի սննդի շղթայում գործառնություններ իրականացնող և ծառայություններ մատուցող տնտեսավարող սուբյեկտների գրանցումը.

5) կենդանական ծագման սննդամթերք արտադրող տնտեսավարող սուբյեկտների գործունեության համապատասխանության եզրակացության տրամադրումը.

6) Հայաստանի Հանրապետությունում կերի և կերային հավելումների արտադրության և շրջանառության փուլերում գործառնություններ իրականացնող կերի շղթայի օպերատորների գրանցումը.

7) կերային հավելումների, պրեմիքսների, համակցված կերերի արտադրության և շրջանառության փուլերում ընդգրկված կերի շղթայի օպերատորների գործունեության համապատասխանության եզրակացության տրամադրումը.

8) անասնաբուժական դեղամիջոցների գրանցումը.

9) բույսերի պաշտպանության միջոցների, պարարտանյութերի, պեստիցիդների, ագրոքիմիկատների պետական գրանցումը.

10) բույսերի պաշտպանության միջոցների և պարարտանյութերի ներմուծման եզրակացության տրամադրումը:

3. Սույն հոդվածով սահմանված հասկացությունները կիրառվում են սույն օրենքի և դրա կիրառման ոլորտները կարգավորող այլ իրավական ակտերի իմաստով:

(2-րդ հոդվածը փոփ. 17.12.14 ՀՕ-237-Ն, խմբ., փոփ. 23.03.18 ՀՕ-284-Ն)

Հոդված 6. Լիազոր մարմնի կողմից իրականացվող սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում պետական վերահսկողությունը

1. Սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում պետական վերահսկողությունն իրականացնում է լիազոր մարմինը՝ իր կազմում գործող ստորաբաժանումների և տարածքային մարմինների միջոցով, Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված կարգով և դեպքերում:

2. Պետական վերահսկողության ձևերն են՝

1) ստուգումը.

2) դիտարկումը.

3) աուդիտը.

4) բուսասանիտարական մշտադիտարկումը (մոնիթորինգը).

5) անասնահամաճարակային մշտադիտարկումը.

6) սահմանային պետական վերահսկողությունը:

3. Պետական վերահսկողությունն իրականացվում է՝

1) սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում՝ սննդամթերքի արտադրության, մշակման, վերամշակման, ներմուծման, արտահանման, տարանցիկ փոխադրման, տեղափոխման, պահման, պահպանման, իրացման (վաճառքի), ոչնչացման և օգտահանման փուլերին, ինչպես նաև ծառայությունների մատուցմանը, օգտագործվող տրանսպորտային միջոցներին, արտադրամասերին, պահեստային և այլ տարածքներին, սննդամթերքի հիգիենայի պայմաններին, այդ թվում՝ պատշաճ հիգիենայի գործելակերպին իրավական ակտերով ներկայացվող պահանջների և կանոնների պահպանման նկատմամբ.

2) անասնաբուժության ոլորտում՝ անասնաբուժական ծառայության գործունեության, ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից կենդանիների վարակիչ և ոչ վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելման և բուժման, հակաանասնահամաճարակային միջոցառումների կազմակերպման, իրականացման, Հայաստանի Հանրապետության տարածքը կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների ներթափանցումից պաշտպանելու միջոցառումների հսկողության իրականացման նպատակներով, ինչպես նաև կենդանական ծագման մթերքի և հումքի, կենդանական ծագման կողմնակի արտադրանքի, կերերի և լրացակերերի, անասնաբուժական դեղամիջոցների արտադրության, պահպանման, տեղափոխման, իրացման և վերամշակման ընթացքում, **Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանի անցման կետերում** երկրի տարածք ներմուծվող և երկրից արտահանվող կենդանիների, կենդանական ծագման մթերքի և հումքի, կերի, լրացակերերի, մանրէական տարատեսակների, անասնաբուժական միջոցների և անասնաբուժական դեղամիջոցների, կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչներ կրող նյութերի ու առարկաների, կենդանիների կենսագործունեության համար նախատեսված ջրի անասնաբուժասանիտարական անվտանգության նկատմամբ.

3) բուսասանիտարիայի ոլորտում՝ բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների ներմուծման, արտահանման,

վերաարտահանման նկատմամբ, ինչպես նաև կարանտին և կարգավորվող ոչ կարանտին վնասակար օրգանիզմների ներթափանցումը և հետագա տարածումը կանխելու, դրանցից սպասվող տնտեսական վնասը սահմանափակելու կամ պետական գրանցում չստացած, օգտագործման համար ոչ պիտանի, ժամկետանց և արգելված պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների ներմուծումը, արտահանումը, իրացումն ու օգտագործումը բացառելու նպատակով: Բուսասանիտարիայի ոլորտում պետական վերահսկողություն իրականացնող անձինք կրում են համազգեստ, որի կրման կարգը և ձևը հաստատում է Կառավարությունը:

4. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված պետական վերահսկողության ձևերի հետ կապված վարույթի նկատմամբ կիրառվում են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի դրույթները:

5. Ստուգումներն իրականացվում են «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

5.1. Պետական սահմանի անցման կետերում սույն հոդվածով նախատեսված պետական վերահսկողության գործառույթները իրականացնում են մաքսային մարմինները՝ որպես սահմանային պետական վերահսկողություն պետական սահմանի անցման կետերում:

~~6. Կառավարության որոշմամբ սահմանված անասնաբուժական հսկման ենթակա ապրանքների ցանկում ընդգրկված՝ Եվրասիական տնտեսական միության տարածք երրորդ երկրի տարածքից ներմուծվող կենդանիների և կենդանական ծագման արտադրանքի արտադրությամբ, վերամշակմամբ, փոխադրմամբ և (կամ) պահպանմամբ, անասնաբուժական պետական վերահսկողության ենթակա ապրանքների արտադրությամբ, վերամշակմամբ, փոխադրմամբ և (կամ) պահպանմամբ զբաղվող անձանց շրջանում և կազմակերպություններում իրականացվում են համատեղ ստուգումներ՝ համաձայն 1-ին հավելվածի:~~

~~7. Հայաստանի Հանրապետության մաքսային սահմանին և Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անասնաբուժական վերահսկողությունն իրականացվում է համաձայն 2-րդ հավելվածի:~~

~~8. Եվրասիական տնտեսական միության անդամ այլ երկրներից ներմուծվող և Հայաստանի Հանրապետությունից դեպի Եվրասիական տնտեսական միության անդամ այլ~~

~~երկրներ արտահանվող բուսասանիտարական կարանտին հսկողության ենթակա բույսերի, բուսական արտադրանքի և այլ կարգավորվող առարկաների բուսասանիտարական կարանտին հսկողությունն իրականացվում է (վերահսկողությունը) համաձայն 3-րդ հավելվածի:~~

~~9. Եվրասիական տնտեսական միության անդամ չհանդիսացող երկրներից ներմուծվող և Հայաստանի Հանրապետությունից Եվրասիական տնտեսական միության անդամ չհանդիսացող երկրներ արտահանվող կարանտին բուսասանիտարական հսկողության ենթակա բույսերի, բուսական արտադրանքի և այլ կարգավորվող առարկաների կարանտին բուսասանիտարական հսկողությունն (վերահսկողությունը)՝ իրականացվում է համաձայն 4-րդ հավելվածի:~~

(6-րդ հոդվածը լրաց. 17.12.14 ՀՕ-237-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-284-Ն)

Գ Լ ՈՒ Խ 3

**ՄՆՆԴԱՄԹԵՐՔԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ, ԱՆԱՄՆԱԲՈՒԺՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ԲՈՒՍԱՍԱՆԻՏԱՐԻԱՅԻ ՈԼՈՐՏՆԵՐՈՒՄ ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆԵԼՈՒ ԴԵՊՔԵՐԸ, ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ**

Հոդված 13. Սահմանային պետական վերահսկողությունը

1. Սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, ինչպես նաև պեստիցիդների և ազրոքիմիկատների ներմուծման կամ արտահանման կամ վերաարտահանման կամ տարանցիկ փոխադրման գործընթացներում պետական վերահսկողությունն իրականացնում է լիազոր մարմինը իր կազմում գործող տարածքային ստորաբաժանումների ~~(սահմանային հսկիչ կետերի և մարզային կենտրոնների)~~ միջոցով:

1.1. Պետական սահմանի անցման կետերում սույն հոդվածով նախատեսված պետական վերահսկողության գործառույթները իրականացնում են մաքսային մարմինները՝ որպես սահմանային պետական վերահսկողություն պետական սահմանի անցման կետերում:

2. Սննդամթերքը, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերը և անասնաբուժական պետական հսկման ենթակա ապրանքները ներմուծվում կամ արտահանվում կամ տարանցիկ փոխադրվում են համապատասխան երկրի լիազոր մարմնի կողմից տրված ապրանքի տվյալ խմբաքանակի անվտանգությունը հավաստող փաստաթղթի առկայության դեպքում: Անվտանգությունը հավաստող փաստաթղթերի ցանկը սահմանում է Կառավարությունը:

3. ~~Հսկիչ կետում են~~ ներմուծվող ապրանքի, բացառությամբ կենդանիների և սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, փաստաթղթային ստուգումը, զննումը և (կամ) նմուշառումն իրականացվում են Կառավարության սահմանած՝ Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող սննդամթերքի ռիսկայնության հիման վրա հսկողության մեթոդաբանությամբ սահմանված դեպքերում և կարգով:

4. Բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների ներմուծումը թույլատրվում է բուսասանիտարական կանոնների պահանջներին դրանց համապատասխանությունը հավաստող՝ արտահանող երկրի լիազոր մարմնի տված բուսասանիտարական հավաստագրի առկայության դեպքում:

5. Արտահանման, վերաարտահանման բուսասանիտարական հավաստագրերը տրամադրվում են լիազոր մարմնի կողմից հաստատված բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների ցանկին համապատասխան:

6. Բուսասանիտարական հավաստագրի ձևը հաստատում է Կառավարությունը:

7. Սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, պեստիցիդների և ազրոքիմիկատների ներմուծմանը, արտահանմանը, վերաարտահանմանը և տարանցիկ փոխադրմանը ներկայացվող պահանջները սահմանում է Կառավարությունը:

(13-րդ հոդվածը խմբ., փոփ. 17.12.14 ՀՕ-237-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-284-Ն)

Հողված 14. Ներմուծմանը, արտահանմանը և տարանցիկ փոխադրմանը ներկայացվող պահանջները

1. Ներմուծվող սննդամթերքը, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերը, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքները պետք է բավարարեն սննդամթերքի անվտանգությունը կարգավորող իրավական ակտերի պահանջները, որոնք միջազգայնորեն ճանաչված են առնվազն որպես համարժեք կամ համապատասխանում են ներմուծող և արտահանող երկրների փոխհամաձայնեցված պահանջներին:

2. Արտահանվող սննդամթերքը, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերը, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքները պետք է բավարարեն արտադրող և միջազգայնորեն ընդունված պահանջները, ինչպես նաև ներմուծող երկրի պահանջները, եթե դրանք ներկայացվել են:

3. Վտանգավոր սննդամթերքը, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերը, անասնաբուժական (բացառությամբ կենդանիների) և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքները կարող են արտահանվել կամ վերաարտահանվել միայն ներմուծող երկրի լիազոր մարմնի թույլտվությամբ, եթե նախապես իրազեկվել է շուկայահանման հնարավորությունը բացառող պատճառների և հանգամանքների մասին:

4. Սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների ներմուծման, արտահանման և տարանցիկ փոխադրման գործընթացներն իրականացվում են սննդամթերքի անվտանգության բնագավառը կարգավորող Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին համապատասխան:

5. Սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ շփվող նյութերի, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների ներմուծման, արտահանման և տարանցիկ փոխադրման կարգը սահմանում է Կառավարությունը:

6. Ներմուծող կամ արտահանող կամ տարանցիկ փոխադրող իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք կամ անհատ ձեռնարկատերերը կարող են մինչև տասը օր պիտանիության ժամկետ ունեցող ապրանքի ժամանման (բեռնման) և տեսակի մասին

նախապես՝ ժամանման օրվանից առնվազն երեք աշխատանքային օր առաջ, տեղեկացնել լիազոր մարմնին [կամ մաքսային մարմնին](#)։

7. Եթե սահմանային պետական վերահսկողության շրջանակներում հայտնաբերվել է, որ ներմուծվող խմբաքանակը վտանգավոր կամ վնասակար է մարդու և կենդանիների առողջության համար, ապա տվյալ խմբաքանակի ներմուծումը կասեցվում է մինչև Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված միջոցների ձեռնարկումը։

8. Եթե արգելվում է ապրանքի ներմուծումը, ապա այդ մասին ծանուցվում է արտահանող երկրի իրավասու մարմնին, ինչպես նաև մաքսային մարմիններին։

9. Ներմուծման և արտահանման գործընթացներում սահմանային պետական վերահսկողության շրջանակներում կատարվում է ապրանքի խմբաքանակի փաստաթղթային և (կամ) լաբորատոր նույնականացում։

(14-րդ հոդվածը փոփ. 23.03.18 ՀՕ-284-Ն)

Հոդված 15. Ներմուծվող սննդամթերքի և կենդանական ծագման մթերքի զննման և ուղեկցող փաստաթղթերին համապատասխանության որոշման ու հաշվառման համար վճարի սահմանումը և վճարման կարգը

1. ~~Լիազոր մարմնի կազմում գործող սահմանային հսկիչ կետի տեսուչը~~ [Մաքսային մարմինը](#) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը համապատասխանությունը պարզելու նպատակով ~~սահմանային անցումային պետական սահմանի անցման~~ կետում զննում է ներմուծվող սննդամթերքը և կենդանական ծագման մթերքը և որոշում ուղեկցող փաստաթղթերին համապատասխանությունը։ Չննման ընթացքում ուսումնասիրվում են միայն փաստաթղթեր, ~~բացառությամբ կառավարության կողմից սահմանված դեպքերի~~։

2. Ներմուծվող սննդամթերքի և (կամ) կենդանական ծագման մթերքի զննման և ուղեկցող փաստաթղթերին համապատասխանության որոշման ու հաշվառման համար տնտեսավարող սուբյեկտից գանձվում է վճար՝

1) կես տոննայից մինչև մեկ տոննա քաշի համար՝ սահմանված նվազագույն աշխատավարձի չափով.

2) մեկ տոննան գերազանցող քաշի դեպքում՝ լրացուցիչ յուրաքանչյուր տոննայի համար երեք հարյուր դրամի չափով:

3. Մինչև կես տոննա քաշի համար վճար չի գանձվում:

4. Սույն հոդվածի 2-րդ մասի իմաստով քաշի մեկ միավոր է համարվում միևնույն իրավաբանական անձի կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից ներմուծվող սննդամթերքի և (կամ) կենդանական ծագման մթերքի միավորների որոշակի քանակություն, որն ուղեկցվում է մեկ ապրանքաուղեկից փաստաթղթով:

5. Սահմանված վայրերից և աշխատանքային ժամերից դուրս ներմուծվող սննդամթերքի և (կամ) կենդանական ծագման մթերքի վերաբերյալ ~~խազոր մարմնի մարսային մարմնի~~ կողմից իրականացվող գործառույթների կամ դրանց առանձին գործողությունների իրականացման համար տնտեսավարող սուբյեկտից վճարը գանձվում է սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված դրույքաչափերի կրկնապատիկի չափով:

6. Ներմուծվող սննդամթերքի և (կամ) կենդանական ծագման մթերքի զննման և ուղեկցող փաստաթղթերին համապատասխանության որոշման ու հաշվառման համար գանձման ենթակա գումարը տնտեսավարող սուբյեկտը կամ նրա ներկայացուցիչը փոխանցում կամ վճարում է պետական բյուջե նախքան ներմուծվող սննդամթերքի և (կամ) կենդանական ծագման մթերքի զննման և ուղեկցող փաստաթղթերին համապատասխանության որոշման ու հաշվառման գործողությունների ավարտը ից հետո՝ երեք բանկային օրվա ընթացքում:

7. *(մասն ուժը կորցրել է 14.11.19 ՀՕ-237-Ն)*

(15-րդ հոդվածը խմբ. 20.12.17 ՀՕ-29-Ն, փոփ. 23.03.18 ՀՕ-284-Ն, 14.11.19 ՀՕ-237-Ն)

-

Հոդված 17. Բուսասանիտարական կարանտին հսկման ենթակա ապրանքների սահմանային պետական վերահսկողությունը

1. Հայաստանի Հանրապետությունում բուսասանիտարական կարանտին սահմանային պետական վերահսկողությունն իրականացվում է բուսասանիտարական պահանջներին

բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքի համապատասխանությունը ստուգելու համար:

2. Բուսասանիտարական կարանտին սահմանային պետական վերահսկողությունն իրականացվում է հետևյալ հիմնական միջոցներով՝

- 1) փաստաթղթային ստուգում.
- 2) տրանսպորտային միջոցների զննում.
- 3) բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների զննում.
- 4) բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների ստուգազննում:

3. Բուսասանիտարական կարանտին սահմանային պետական վերահսկողության ենթակա է Հայաստանի Հանրապետության մաքսային տարածք ներմուծվող և այդ տարածքից արտահանվող բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների յուրաքանչյուր խմբաքանակ:

4. Բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների արտահանմանն ու ներմուծմանը ներկայացվող պահանջները սահմանում է Կառավարությունը:

[5. Պետական սահմանի անցման կետերում սույն հոդվածով նախատեսված պետական վերահսկողության գործառույթները իրականացնում են մաքսային մարմինները՝ որպես սահմանային պետական վերահսկողություն պետական սահմանի անցման կետերում:](#)

± Հոդված 19. Սահմանափակումների կիրառումը և հայտնաբերված անհամապատասխանությունների վերացման ուղղությամբ ձեռնարկվող միջոցները

1. Պետական վերահսկողության ընթացքում սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտները կարգավորող իրավական ակտերի պահանջների խախտումներ հայտնաբերվելու դեպքում լիազոր մարմինը՝ կիրառում է սույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված սահմանափակումներ, հայտնաբերված խախտումների վերացման վերաբերյալ տալիս է հանձնարարականներ (կարգադրագրեր) և (կամ) առաջադրանքներ՝ սահմանելով կատարման ժամկետներ:

2. Լիազոր մարմինը՝

1) փոխադրման, պահպանման կամ իրացման փուլերում վտանգավոր սննդամթերք, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող վտանգավոր նյութեր հայտնաբերելու դեպքերում որոշում է ընդունում դրանց իրացումն արգելելու, շուկայից հետ կանչելու, ոչնչացնելու կամ այլ կերպ այն չեզոքացնելու (օգտահանելու) մասին.

2) սույն օրենքի 25-րդ հոդվածով սահմանված կարգով և դեպքերում որոշում է ընդունում արտադրությունը կամ արտադրության առանձին գործառույթները կասեցնելու մասին.

3) օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով կասեցնում կամ արգելում է սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող, անասնաբուժական և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների շուկայահանումը, ներմուծումը, արտահանումը կամ տարանցիկ փոխադրումը.

4) արգելում է առանց լաբորատոր փորձաքննությունների տվյալների կամ փաստաթղթերի ուսումնասիրության հիման վրա տրված եզրակացության նորահայտ, ճառագայթահարմամբ մշակված, Հայաստանի Հանրապետությունում առաջին անգամ արտադրված կամ օգտագործվող սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի ներմուծումը, կիրառումը, սննդամթերքի մշակումը և արտադրությունը.

5) արձակում է սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի ոչնչացման կամ օգտահանման կարգադրագրեր, եթե վերջիններս վտանգավոր են կամ վնասակար են առողջությանը կամ պիտանի չեն ըստ նշանակության օգտագործման համար, և ներմուծվող ապրանքը հնարավոր չէ վերադարձնել.

6) Հայաստանի Հանրապետությունում չգրանցված, ժամկետանց, արգելված պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների հայտնաբերման դեպքում որոշում է ընդունում Հայաստանի Հանրապետությունում չգրանցված, ժամկետանց, արգելված պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների իրացումն արգելելու, շուկայից հետ կանչելու, ոչնչացնելու կամ այլ կերպ չեզոքացնելու մասին, ինչպես նաև վերահսկողություն է իրականացնում այդ աշխատանքների կատարման նկատմամբ.

7) Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով և դեպքերում պարտադիր նախնական և պարբերական բժշկական զննություն չանցնելու կամ այդ անձանց սանիտարական (բժշկական) գրքույկի բացակայության կամ սահմանված կարգով

լրացված չլինելու դեպքում լիազոր մարմինը որոշում է ընդունում տվյալ անձանց աշխատանքի չթույլատրելու մասին՝ մինչև խախտումը վերացնելը:

2.1. Պետական սահմանի անցման կետերում սույն հոդվածով նախատեսված պետական վերահսկողության գործառույթները իրականացնում են մաքսային մարմինները՝ որպես սահմանային պետական վերահսկողություն պետական սահմանի անցման կետերում:

3. Կենդանիների առողջության պաշտպանության նպատակով լիազոր մարմինը կիրառում է սահմանափակման և ոչնչացման հետևյալ միջոցները՝

1) կենդանիների մեկուսացում.

2) կարանտին.

3) կենդանիների և բեղմնավորիչ նյութերի, կենդանական ծագման հումքի և մթերքի, կերատեսակների, համակցված կերերի և չվարակազերծվող թափոնների ոչնչացում.

4) կենդանական ծագման կողմնակի արտադրանքի տնօրինում և պահեստավորում կամ ոչնչացում.

5) ախտորոշման նպատակով կենդանիների սպանդ.

6) կենդանիների սանիտարական սպանդ.

7) վարակի տարածման և վերացման գործընթացում անհրաժեշտ թափառող շների, կատուների և վայրի այլ կենդանիների անասնաբուժասանիտարական անվտանգության պայմանների ապահովմամբ հեռացում, մեկուսացում կամ ոչնչացում:

4. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված սահմանափակումների վերաբերյալ որոշումներ լիազոր մարմնի անունից ընդունում է լիազոր մարմնի ղեկավարը, նրա համապատասխան տեղակալը(ները), պետական վերահսկողություն իրականացնող համապատասխան ստորաբաժանման կամ տարածքային մարմնի ղեկավարները, իսկ սույն հոդվածի 2.1-րդ կետով նախատեսված դեպքում նաև մաքսային մարմնի ղեկավարը, նրա համապատասխան տեղակալը, մաքսային հսկողության համապատասխան ստորաբաժանման ղեկավարը:

5. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված սահմանափակումները ստուգման վերաբերյալ վարույթի շրջանակներում կիրառվում են օրենքով սահմանված կարգով իրականացված ստուգման արդյունքներով կազմված ակտի հիման վրա:

6. Սննդամթերքը, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերը, անասնաբուժական (բացառությամբ կենդանիների) և բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքները, պեստիցիդները և ագրոքիմիկատները պիտանիության ժամկետի, մակնշման, պահպանման պայմանների, ինչպես նաև լաբորատոր հետազոտությունների արդյունքներով հայտնաբերված տեխնիկական կանոնակարգերով նախատեսված պահանջներին չհամապատասխանելու դեպքերում օրենքով սահմանված կարգով իրականացվող ստուգման ընթացքում՝ ստուգում իրականացնող պաշտոնատար անձի (տեսուչի) գրավոր եզրակացության հիման վրա ընդունվում են ապրանքի իրացումը կասեցնելու մասին կարգադրագրեր, որոնք գործում են մինչև հայտնաբերված խախտման վերացումը կամ ստուգման ակտի ընդունումը:

7. Սույն հոդվածով նախատեսված սահմանափակումները կարող են կիրառվել սույն օրենքի 20-րդ հոդվածով սահմանված պատասխանատվության միջոցների հետ զուգահեռ:

(19-րդ հոդվածը լրաց. 17.12.14 ՀՕ-237-Ն)

Հոդված 21. Պետական վերահսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձանց իրավունքներն ու պարտականությունները

1. Պետական վերահսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձինք, [հսկ պետական սահմանի անցման կետերում սույն օրենքով նախատեսված սահմանային վերահսկողություն իրականացնող մարմինները](#) իրավունք ունեն՝

1) իրենց իրավասության սահմաններում ընդունելու որոշումներ, այդ թվում՝ արգելելու սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական կամ բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, ինչպես նաև պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների ներմուծումը, արտահանումը և տարանցիկ փոխադրումը.

2) ծառայողական պարտականությունները կատարելիս ստանալու անհրաժեշտ տեղեկություններ, բացատրություններ, փաստաթղթեր, պատճեններ, լուսապատճեններ, իրեր, փորձանմուշներ և գործին վերաբերող այլ նյութեր: Փաստաթղթերը տնտեսավարող սուբյեկտից վերցվում են հանձնման-ընդունման ակտով: Տնտեսավարող սուբյեկտի

ղեկավարին հանձնվում է փաստաթղթի պատճենի՝ լիազոր մարմնի կնիքով [կամ էլեկտրոնային եղանակով](#) հաստատված օրինակը.

3) հանձնարարություններ և առաջադրանքներ տալու տնտեսավարող սուբյեկտներին՝ պետական վերահսկողության ընթացքում հայտնաբերված խախտումների և անհամապատասխանությունների վերացման վերաբերյալ, դրանց կատարման համար սահմանելով ժամկետներ՝ համաձայնեցված տնտեսավարող սուբյեկտի հետ.

4) ծառայողական պարտականությունների կատարման նպատակով մուտք գործելու տնտեսավարող սուբյեկտների համապատասխան շենքը (արտադրամաս, պահեստ և այլ շինություններ), այնտեղ կատարելու ստուգում, դիտարկում, մշտադիտարկում՝ սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտները կարգավորող օրենսդրության պահանջների կատարումը և պահպանումը պարզելու նպատակով, ինչպես նաև կենդանիների առողջության պաշտպանության նպատակով մուտք գործելու անասնապահական ֆերմաներ, կենդանիների պահման վայրեր և շինություններ, սպանդանոցներ, տեղանքներ, որտեղ աճեցվում են վայրի կենդանիներ, կենդանիների հիվանդությունների կանխարգելման, բուժման, ախտորոշման, փորձարկման, գիտահետազոտական աշխատանքի կատարման վայրեր, արոտավայրեր և ջրելատեղեր, շուկաներ և վայրեր, որտեղ անցկացվում են կենդանիների մրցույթներ կամ ցուցահանդեսներ կամ վաճառք.

5) պետական վերահսկողության ընթացքում սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտները կարգավորող իրավական ակտերի պահանջների խախտումների հայտնաբերման, ինչպես նաև սննդամթերքի, սննդամթերքի հետ անմիջական շփման մեջ գտնվող նյութերի, անասնաբուժական կամ բուսասանիտարական հսկման ենթակա ապրանքների, պեստիցիդների և ագրոքիմիկատների վտանգավոր լինելու վերաբերյալ փաստացի հիմնավորված կասկածների դեպքում իրենց իրավասությունների շրջանակներում կիրառելու սահմանափակումներ.

6) պետական վերահսկողության ընթացքում ծագող հատուկ գիտելիքներ պահանջող հարցերի պարզաբանման համար ներգրավելու փորձագետների.

7) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կատարելու նմուշների ընտրություն և նմուշառում՝ փորձաքննություն կամ գործերի քննություն իրականացնելու նպատակով.

8) իրենց իրավասությունների շրջանակներում իրականացնելու տրանսպորտային միջոցների, դրանցով տեղափոխվող ապրանքների զննություն՝ սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի ոլորտները կարգավորող իրավական ակտերին դրանց համապատասխանությունը պարզելու նպատակով.

9) նախաձեռնելու կենդանիների հիվանդությունների կանխարգելման և վերացման միջոցառումներ՝ իմունականիսարգելումներ և քիմիականիսարգելումներ, քիմիաթերապիա և իմունաթերապիա, ախտահանություն, միջատազերծում և կրծողների դեմ պայքար, ինչպես նաև հիվանդությունների տարածման վերահսկման նպատակով հիմնելու կենդանիների պաշտպանված գոտիներ.

10) սահմանային վերահսկողության ընթացքում լրացնելու և տրամադրելու անասնաբուժական ուղեկցող փաստաթղթեր.

11) կազմակերպելու սպառման համար ոչ պիտանի կենդանական ծագման հումքի և մթերքի ոչնչացման միջոցառումներ.

12) սահմանելու և վերահսկելու կենդանական ծագման կողմնակի արտադրանքի տնօրինման, պայմանական պիտանի կենդանական ծագման հումքի և մթերքի օգտագործման կամ ոչնչացման գործընթացները.

13) անասնահամաճարակային մշտադիտարկման, դիտարկման և ստուգումների ընթացքում իրականացնելու կենդանիների նախասպանդային զննում, սպանդից ստացված մսեղիքի և սպանդային այլ մթերքի հետսպանդային զննում, անասնահամաճարակային ուսումնասիրություններ և վերլուծություն, կենդանիների կլինիկական ախտորոշիչ հետազոտություններ՝ հիվանդության առաջացման պատճառների հայտնաբերման նպատակով.

14) իրականացնելու անասնաբուժական պետական վերահսկողության ենթակա ապրանքների ստուգազննումներ՝ ակնադիտային զննում և ուղեկցող փաստաթղթերին համապատասխանություն.

15) սույն օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված այլ լիազորություններ:

2. Պետական վերահսկողություն իրականացնող պաշտոնատար անձինք պարտավոր են՝

1) կատարել Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության, օրենքների և իրավական այլ ակտերի պահանջները.

2) ապահովել մասնագիտական և ծառայողական պարտականությունների կատարման համար անհրաժեշտ գիտելիքներ.

3) կատարել Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ իրենց վերապահված պարտականությունները լրիվ, ճշգրիտ և ժամանակին.

4) կատարել վերադաս մարմինների և պաշտոնատար անձանց՝ սահմանված կարգով ընդունված հրամաններն ու որոշումները, տրված կարգադրություններն ու ցուցումները.

5) սահմանված կարգով և ժամկետներում առաջարկությունները, դիմումները և բողոքները քննության առնել և դրանց ընթացք տալ.

6) պահպանել Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պահանջները՝ պետական, ծառայողական կամ օրենքով պահպանվող այլ գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի հետ աշխատելու ընթացքում, այդ թվում՝ ծառայությունը դադարեցնելուց հետո.

7) ծառայողական պարտականությունները կատարելիս չխոչընդոտել տնտեսավարող սուբյեկտների բնականոն գործունեությանը.

8) պահպանել տնտեսավարող սուբյեկտի՝ օրենքներով և այլ իրավական ակտերով սահմանված իրավունքներն ու շահերը.

9) տնտեսավարող սուբյեկտի պաշտոնատար անձանց ծանոթացնել իրենց իրավունքներին և պարտականություններին.

10) անասնաբուժական վերահսկողություն իրականացնելիս ունենալ նմուշային անձնական կնիք [կամ էլեկտրոնային եղանակով հավաստման հնարավորություն](#).

11) վարակիչ հիվանդության առկայության կասկածի մասին անմիջապես ծանուցել լիազոր մարմնին.

12) անասնաբուժական վերահսկողություն իրականացնելիս աշխատանքային պարտականություններն իրականացնել համազգեստով.

13) մասնակցել որակավորման և վերապատրաստման ուսուցումներին.

14) առողջապահության մարմիններին տրամադրել պետական վերահսկողության ընթացքում մարդկանց առողջությանը վերաբերող բացահայտված խախտումների մասին համապատասխան տեղեկատվություն և աջակցել նրանց աշխատանքներին:

3. Լիազոր մարմնի պաշտոնատար անձի անօրինական գործողությունների հետևանքով տնտեսավարող սուբյեկտներին պատճառված վնասը հատուցում է լիազոր մարմինը՝ օրենքով սահմանված կարգով:

4. Պետական վերահսկողություն իրականացնող անձի (անձանց) համար սույն օրենքով, այլ օրենքներով ու իրավական ակտերով կարող են սահմանվել նաև այլ իրավունքներ և պարտականություններ: